

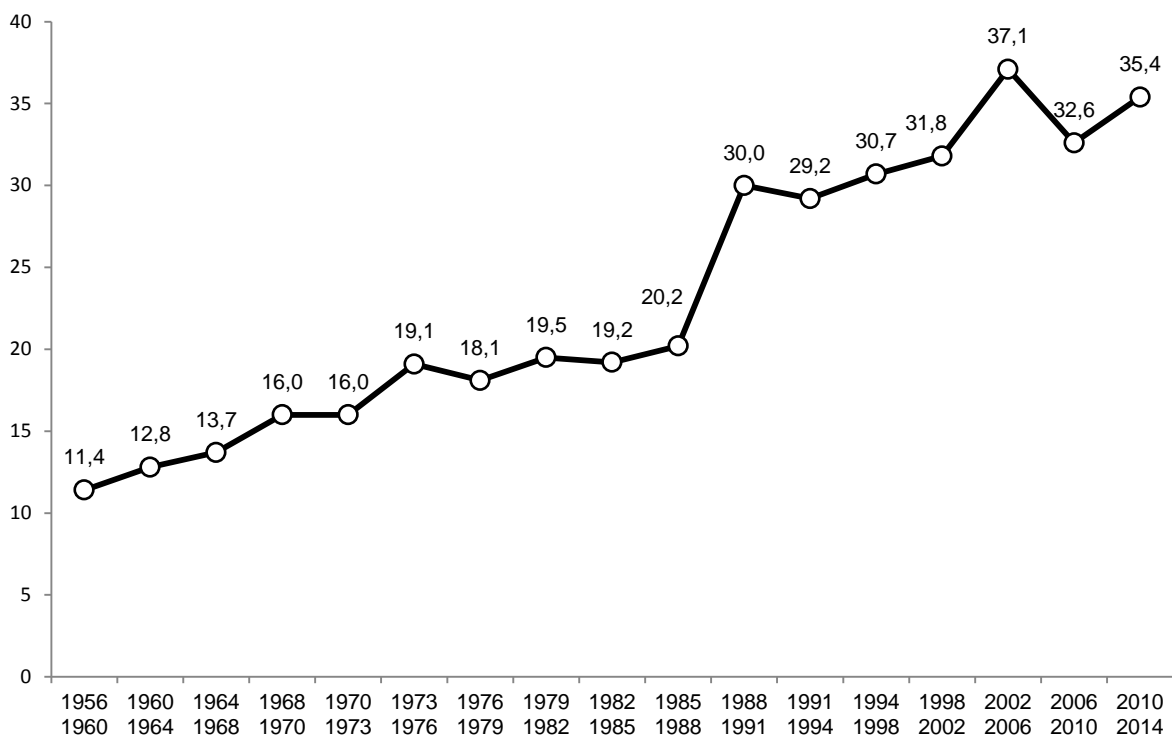
Väljarrörligheten ökade men slog inte rekord

Väljarrörligheten – det vill säga andelen väljare som byter parti mellan valen – har ökat avsevärt under de senaste sex decennierna, från omkring var tionde väljare under 1950-talet till drygt var tredje väljare i valen på 2000-talet.

Valundersökningen 2014 visar att andelen väljare som bytte parti mellan 2010 och 2014 års val var 35,4 procent. Det är en tydlig ökning från valen 2006-2010 då 32,6 procent av väljarna bytte parti. Men det handlar inte om något nytt rekord. Störst väljarrörlighet mellan två val är fortfarande mellan 2002 och 2006 års val med 37,1 procent partibytare (se figur 1).

Det svenska partisystemet har under de senaste tjugofem åren utvecklats från ett fempartisystem till ett system med åtta till tio partier som konkurrerar om väljarnas röster i samband med valen. Den ökade väljarrörligheten har flera orsaker. Moderniseringen bidrog till en utveckling mot allt mer självständiga och utbildade väljare som inte längre är lika beroende av partier för att bilda sig politiska uppfattningar. Den del av väljarkåren som uppfattar sig själva som starkt övertygade anhängare av ett visst politiskt parti har därför blivit allt mindre: 17 procent enligt Valundersökningen 2014 jämfört med 53 procent 1960. De starka och livslånga emotionella band mellan väljare och partier som byggdes upp under den första delen av 1900-talet skänker fortfarande stabilitet till partisystemet, men kraften i anhängarskapet har minskat. Äldre kohorter av partiidentifierade väljare ersätts successivt av yngre kohorter som inte bygger upp lika starka relationer till de politiska partierna (Oscarsson & Holmberg 2013).

Figur 1 Andel väljare som byter parti mellan valen, 1956-2014 (procent).

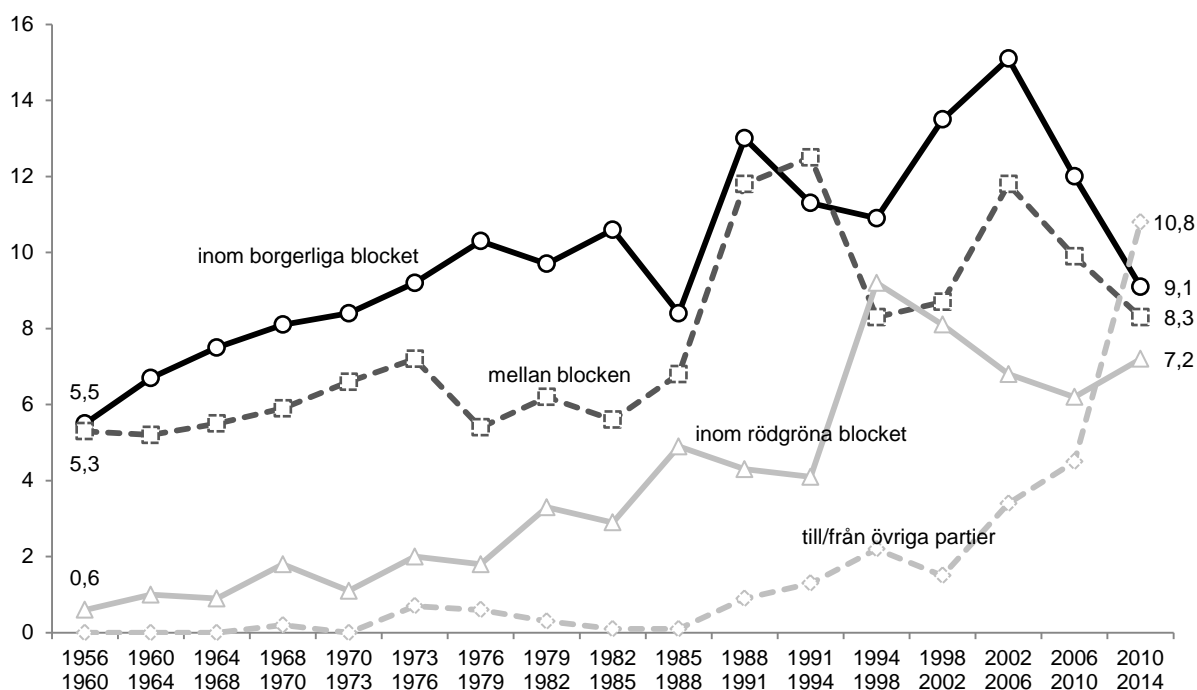
Kommentar: Procentbasen är vid varje tillfälle definierad som antalet intervjupersoner som röstade på något parti i båda valen (blankröstare ingår inte i analysen). Resultaten för valen 1960, 1964 och 1973 bygger helt på intervjupersonernas minnesuppgifter om hur de röstade i det tidigare valet. För övriga val bygger resultaten till hälften på minnesuppgifter och till hälften på uppgifter från panelstudier. Sedan 1973 är valundersökningarna utformade som rullande tvåstegspaneler där hälften av alla intervjuade vid ett val återintervjuas i det efterföljande riksdagsvalet. Hälften av de som intervjuades i samband med 2014 års riksdagsval kommer alltså att återintervjuas i samband med 2018 års riksdagsval. I genomsnitt blir väljarrörligheten tre procentenheter högre i paneldata än i minnesdata (Oscarsson & Holmberg 2013).

Källa: Svenska valundersökningar 1956-2014.

Halva väljarrörligheten är trafik inom blocken

Även om väljarrörligheten är stor äger fortfarande halvparten av trafiken mellan partierna rum *inom* de två blocken i svensk politik. Av den totala väljarrörligheten på 35,4 procent är närmare hälften inomblocksrorlighet: 9,1 procent bytte mellan de fyra allianspartierna och 7,2 mellan de tre rödgröna partierna (=16,3 procent). Denna inomblocksrorlighet spelar stor roll för enskilda partier men är mindre betydelsefull när det gäller regeringsfärg. Den rörlighet som har störst betydelse för regeringsunderlaget – blockbyten mellan Allianspartierna och de rödgröna partierna – var bara 8,3 procent mellan valen 2010 och 2014.

Figur 2 Andel bytare inom och mellan de politiska blocken 1968-2014 (procent).

Kommentar: Till det rödgröna blocket har förts V, S och MP. Partierna tillhörande det borgerliga blocket är C, FP, KD och M, plus NyD 1991 och 1994 och MBS m fl borgerliga samlingspartier under 1960-talet. Alla andra partier har definierats som övriga. Procentbasen är definierad som antalet intervjupersoner som partiröstade i

två på varandra följande val. Resultaten för riksdagsvalen 1958 – 1960 är: total andel partibyten 7,2 procent; inom det rödgröna blocket 0,4; inom det borgerliga blocket 4,1; mellan blocken 2,7 och till/från övriga partier 0,0 procent.

Källa: Svenska valundersökningar 1956-2014.

Andel byten till och från övriga partier har vuxit under senare år till följd av valframgångar för Sverigedemokraterna och Feministiskt initiativ. Var tionde väljare (10,8 procent) tillhör numera denna kategori som knappast längre kan betraktas som en restkategori. En närmare analys av denna väljarrörlighet mellan partier utanför de två blocken visar att SD hämtade fler väljare från Allianspartierna än från de rödgröna partierna mellan 2010 och 2014 års val: 4,1 procent av väljarna gick från något Alliansparti till SD. Motsvarande andel för byten mellan ett rödgrönt parti 2010 och SD 2014 var 2,0 procent. För Feministiskt initiativ ser vi det omvända mönstret: Fler gick från de rödgröna partierna till FI (2,4 procent) än från allianspartierna till FI (0,4 procent) mellan 2010 och 2014.

Sverigedemokraterna behöll flest väljare från 2010

Sverigedemokraterna var inte oväntat bäst av partierna när det gäller att säkra stöd från väljare som röstat på dem 2010 (se tabell 1). Åttiosex procent av SD-väljarna från 2010 valde att rösta på SD igen 2014. Även Socialdemokraterna lyckades väl med uppgiften att vinna förnyat stöd från tidigare väljare (79,3 procent). För de andra partierna var det en klart lägre andel trogna väljare, ett resultat som ger en god illustration av den stora rörligheten i väljarkåren. Folkpartiet blev ännu en gång det parti som hade allra svårast att få tidigare väljare att stödja partiet. Endast 42,1 procent av FP-väljarna från 2010 stödde partiet i 2014 års riksdagsval.

Tabell 1 Vart tog 2010 års väljare vägen 2014? (procent)

Partival i riksdagsvalet 2010	Partival i riksdagsvalet 2014										Total	Antal svar
	V	S	C	FP	M	KD	MP	SD	FI	ÖVR		
Vänsterpartiet	54,5	16,5	0,0	1,5	1,0	0,0	6,5	3,0	17,0	0,0	100,0	200
Socialdemokraterna	5,8	79,3	0,9	1,0	2,4	0,6	3,7	4,3	1,9	0,1	100,0	900
Centerpartiet	0,5	8,9	56,5	6,8	9,4	4,2	6,8	5,8	1,1	0,0	100,0	191
Folkpartiet	1,2	12,5	8,9	42,1	15,0	6,1	6,9	6,1	0,8	0,4	100,0	247
Moderaterna	0,4	7,1	5,3	6,5	64,9	3,7	2,4	8,3	0,9	0,5	100,0	994
Kristdemokraterna	0,7	5,1	5,1	7,3	10,1	58,6	2,9	8,0	0,0	2,2	100,0	138
Miljöpartiet	8,6	18,2	2,8	1,3	1,6	0,9	54,4	2,2	9,4	0,6	100,0	318
Sverigedemokraterna	1,8	6,5	0,0	0,9	2,8	0,0	0,9	86,2	0,0	0,9	100,0	109
Övriga partier	9,7	12,9	0,0	6,5	9,7	0,0	12,9	3,2	35,5	9,6	100,0	31
Icke-röstare 2010	3,3	41,6	4,5	1,9	13,6	3,3	6,5	18,2	5,8	1,3	100,0	154
Unga förstagångsväljare 2014	5,1	24,6	8,7	2,6	22,1	3,1	12,8	9,7	10,3	1,0	100,0	195

Kommentar: Tabellen läses radvis. Information om väljarrörlighet har hämtats både från riksdagsvalsundersökningen samt från Europaparlamentsundersökningens riksdagsvalsdel. Anledningen till detta är att öka antalet individer i analysen och på så vis öka säkerheten i skattningarna. Då riksdagsvalsundersökningen (n=1 868 i den här analysen) består av en rullande panel, där hälften av urvalet återintervjuas vid nästkommande riksdagsval är det

möjligt att validera uppgifterna om partival 2010 för ungefär halva urvalet. Den andra halvan av urvalet är enbart baserade på respondenternas minne. Samtliga uppgifter för individerna från Europaparlamentsurvalet (n=1609) är minnesuppgifter. Uppgifter om valdeltagande har kontrollerats mot vallängderna.

Källa: Svenska valundersökningar 2010, 2014 samt Europaparlamentsvalsundersökningen 2014.

En fjärdedel av SDs nya väljare är tidigare M-väljare

Partibyarmatriser kan också analyseras kolumnvis och då gäller beskrivningen istället från vilka partier 2014 års partiväljare kom (se tabell 2). Resultaten från Valundersökningarna 2014 visar att Sverigedemokraternas väljarvinster lett till en dramatisk förändring av sammansättningen av partiets väljare. Framför allt har SD tagit väljare från Moderaterna mellan 2010 och 2014 års val. Den nya större gruppen SD-väljare 2014 består till 26,2 procent av väljare som i 2010 års val röstade på Moderaterna. Bland SD-väljarna återfinns också en stor grupp som tidigare röstat på Socialdemokraterna (12,5 procent) och personer som inte röstade i 2010 års val (9,0 procent).

Även de mindre Allianspartierna fick ärva många nya väljare från Moderaterna i 2014 års val. Bland Centerpartiets väljare 2014 återfinns 22,9 procent tidigare M-väljare. Motsvarande andelar för Kristdemokraterna är 23,1 procent och Folkpartiet 29,4 procent.

Feministiskt initiativ missade riksdagsspärren med nio tiondelar (3,1 procent av rösterna). Partiets framgångar 2014 berodde främst på stora väljarvinster från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. En fjärdedel av FI-väljarna 2014 (25,4 procent) röstade på V i 2010 års val. En nästan lika stor andel av FI-väljarna kom från Miljöpartiet (22,4 procent).

Tabell 2 Varifrån kom 2014 års väljare? (procent)

Partival i riksdagsvalet 2010	Partival i riksdagsvalet 2014									
	V	S	C	FP	M	KD	MP	SD	FI	ÖVR
Vänsterpartiet	50,2	3,1	0,0	1,4	0,2	0,0	4,1	1,9	25,4	0,0
Socialdemokraterna	24,0	67,7	3,5	4,1	2,7	3,1	10,4	12,5	12,7	5,0
Centerpartiet	0,5	1,6	46,8	5,9	2,2	5,0	4,1	3,5	1,5	0,0
Folkpartiet	1,4	2,9	9,5	47,7	4,6	9,4	5,4	4,8	1,5	5,0
Moderaterna	1,8	6,7	22,9	29,4	79,3	23,1	7,6	26,2	6,7	25,0
Kristdemokraterna	0,5	0,7	3,0	4,6	1,7	50,6	1,3	3,5	0,0	15,0
Miljöpartiet	12,4	5,5	3,9	1,8	0,6	1,9	54,6	2,2	22,4	10,0
Sverigedemokraterna	0,9	0,7	0,0	0,5	0,4	0,0	0,3	30,0	0,0	5,0
Övriga partier	1,4	0,4	0,0	0,9	0,4	0,0	1,2	0,3	8,2	15,0
Icke-röstare 2010	2,3	6,1	3,0	1,4	2,6	3,1	3,1	9,0	6,7	10,0
Unga förstagsängsväljare 2014	4,6	4,6	7,4	2,3	5,3	3,8	7,9	6,1	14,9	10,0
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svar	217	1 054	231	218	813	160	317	313	134	20

Kommentar: Tabellen läses kolumnvis. Information om väljarrörlighet har hämtats både från riksdagsvalsundersökningen samt från Europaparlamentsunder-

sökningens riksdagsvalsdel. Anledningen till detta är att öka antalet individer i analysen och på så vis öka säkerheten i skattningarna. Då riksdagsvalsundersökningen (n=1 868) i den här analysen består av en rullande panel, där hälften av urvalet återintervjuas vid nästkommande riksdagsval är det möjligt att validera uppgifterna om partival 2010 för ungefär halva urvalet. Den andra halvan av urvalet är enbart baserade på respondenternas minne. Samtliga uppgifter för individerna från Europaparlamentsurvalet (n=1 609) är minnesuppgifter. Uppgifter om valdeltagande har kontrollerats mot vallängderna.

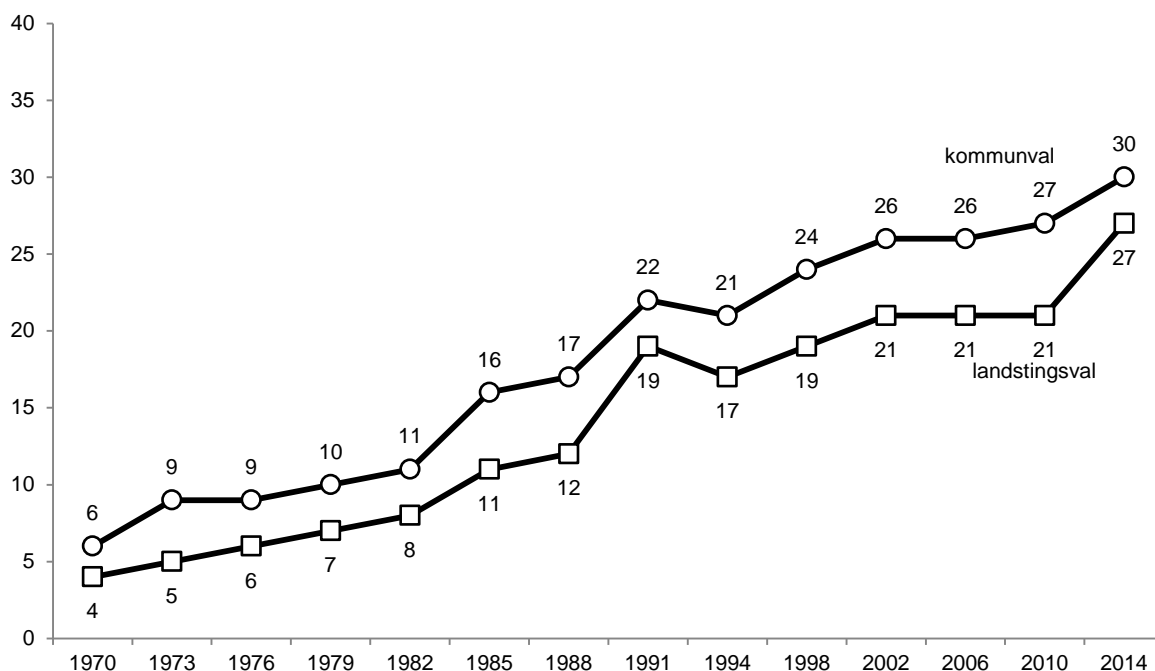
Källa: Svenska valundersökningar 2010, 2014 samt Europaparlamentsvalsundersökningen 2014.

Tre av tio delar sina röster mellan riksdagsval och kommunval

Andelen väljare som röstar på olika partier i riksdagsval och kommunval växer. Sedan den gemensamma valdagens införande 1970 har andelen som delar sina röster ökat från 6 till 30 procent (se figur 2). Motsvarande utveckling för röstfördelning mellan riksdagsval och regionala val är från 4 till 27 procent.

Utbudet av lokala och regionala partier som inte ställer upp på nationell nivå har blivit större. Lokala maktförhållanden, specifika sakfrågor och partiföreträdare spelar en allt större roll för väljarnas skilda bedömningar. Väljarnas ökade rörlighet och minskade partiidentifikation skyndar på utvecklingen (Erlingsson & Oscarsson 2015).

Figur 3 Andel väljare som röstar på olika partier i riksdagsval och kommunval samt riksdagsval och landstingsval 1970-2014 (procent).

Kommentar: Procentbasen är de som röstat i kommunal och riksdagsvalet samt de som har röstat i valet till landstingsfullmäktige och riksdagsvalet.

Källa: Svenska valundersökningar 1970, 1973, 1976, 1982, 1985, 1988, 1991, 1994, 1998, 2002, 2006, 2010 och 2014.

Betydande förändringar mellan EP-val och riksdagsval

Under supervalåret 2014 genomfördes val på alla fyra nivåer i demokratin med bara 112 dagars mellanrum. Skillnaderna i partival mellan Europaparlamentsvalet i maj och riksdagsvalet i september bör också betraktas som en form av röstdelning. Skillnaderna i röstningsbeteende belyser på ett bra sätt hur samma väljare kan göra helt olika partival beroende på vad valet gäller och hur valmenyn ser ut. Samma valmanskår går till val men under olika betingelser och med olika förutsättningar.

Alla respondenter som deltog i 2014 års Europaparlamentsvalundersökning fick besvara en uppföljningsenkät efter riksdagsvalet i september. Resultaten från denna panelstudie visar att hela 40 procent av väljarna i EP-valet valde att rösta på ett annat parti i riksdagsvalet. I tabell 3 redovisas hur väljarna i Europaparlamentsvalet 2014 valde att rösta i riksdagsvalet 2014.

Folkpartiet hade svårast att förmå sina väljare från Europaparlamentsvalet att stödja partiet också i riksdagsvalet: Av FP-väljarna i EP-valet i maj var det bara 33,3 procent som röstade på FP även i riksdagsvalet i september. En tredjedel av dessa väljare valde att istället rösta på Moderaterna. Det mönstret känner vi igen från tidigare Europaparlamentsval där M-sympatisörer väljer att rösta på Folkpartiet på grund av partiets positionstagande i EU-relaterade frågor, på grund av välkända och populära toppkandidater (Marit Paulsen) och på grund av att EP-valet inte ligger till grund för någon regeringsbildning på nationell nivå (Oscarsson & Holmberg 2010).

Tabell 3 Vart gick partiernas Europaparlamentsväljare i riksdagsvalet? (procent).

Partival i Europaparlamentsvalet 2014	Partival i riksdagsvalet 2014											Summa procent	Antal svar	Andel röster i EUP*
	V	S	C	FP	M	KD	MP	SD	FI	ÖVR				
Vänsterpartiet	44,5	30,9	0,0	0,0	1,2	0,0	8,6	4,9	9,9	0,0	100,0	81	6,3%	
Socialdemokraterna	4,4	85,4	0,6	1,0	3,8	0,3	2,9	1,0	0,6	0,0	100,0	315	24,4%	
Centerpartiet	0,0	10,2	53,1	6,1	22,4	3,1	4,1	0,0	1,0	0,0	100,0	98	7,6%	
Folkpartiet	1,4	7,1	10,0	33,3	34,1	8,5	2,1	2,1	1,4	0,0	100,0	141	10,9%	
Moderaterna	0,5	3,2	5,2	5,3	80,0	3,7	0,0	2,1	0,0	0,0	100,0	190	14,7%	
Kristdemokraterna	1,4	8,7	10,1	14,5	17,4	43,5	2,9	1,5	0,0	0,0	100,0	69	5,3%	
Miljöpartiet	8,0	18,6	5,0	5,5	9,3	1,7	46,0	0,4	5,5	0,0	100,0	237	18,3%	
Sverigedemokraterna	0,0	4,9	1,7	3,3	4,9	1,6	0,0	83,6	0,0	0,0	100,0	61	4,7%	
Feministiskt initiativ	10,4	14,3	1,3	2,6	7,8	1,3	11,7	2,6	45,4	2,6	100,0	77	6,0%	
Icke-röstare i EP-valet 2014	3,3	33,0	5,2	4,5	25,4	3,1	5,5	17,8	1,0	1,2	100,0	579		

Kommentar: * Kolumnen visar respektive partis stöd i Europaparlamentsvalet för gruppen som svarade både på den ordinarie Europaparlamentsundersökningen samt eftervalsenkäten som skickades ut efter riksdagsvalet. Antalet individer som

ingår i analysen är n=1 871. Uppgiften om röstning är kontrollerad gentemot vallängden.

Källa: Europaparlamentsundersökningen 2014

Många av Vänsterpartiets väljare i Europaparlamentsvalet valde att rösta på andra partier i riksdagsvalet: 30,9 procent röstade på Socialdemokraterna och 9,9 procent på Feministiskt initiativ. På motsvarande sätt valde många av MP-väljarna i EP-valet att rösta på andra partier i riksdagsvalet: Socialdemokraterna (18,6 procent), Moderaterna (9,3 procent) och Vänsterpartiet (8,0 procent).

En relativt stor grupp väljare valde att inte rösta i Europaparlamentsvalet 2014 (Valdeltagandet i EP-valet 2014 var 55,1 procent). Resultaten från Valundersökningarna 2014 visar att närmare var femte icke-röstare i EP-valet valde att rösta på Sverigedemokraterna i riksdagsvalet i september (se tabell 3).

Lagom inslag av personval

Trots en sänkt spärr i personvalet till riksdagsvalen från 8 till 5 procent minskade andelen väljare som valde att kryssa för en person på valsedeln i 2014 års val (24,6 procent enligt Valmyndigheten). Valundersökningen 2014 visar att väljarnas inställning till personvalssystemet är stabil. Den långsiktiga trenden visar att väljarnas entusiasm för personvalet inte har blivit större under de 20 år vi använt systemet. Andelen väljare som önskar sig ytterligare inslag av personval i kommande riksdagsval har minskat från 14 till 8 procent mellan 1998 och 2014. Den vanligaste inställningen till personvalsinslaget är alltså att det bör finnas och att det är lagom som det är (58 procent 2014). Få väljare önskar sig större inslag av personval (Berg & Oscarsson 2015).

Tabell 4   Attityder till personröstning bland svenska väljare 1998-2014 (procent).

	1998	2002	2006	2010	2014
Inget personvalsinslag bör finnas	17	17	14	18	13
Personvalsinslag bör finnas, men vara mindre än i årets val	12	13	12	13	16
Personvalsinslag bör finnas, och det var lagom som det var i årets riksdagsval	44	46	54	52	58
Personvalsinslaget bör ökas ytterligare i kommande riksdagsval	14	13	12	10	8
Ingen åsikt	13	11	8	7	5
Summa procent	100	100	100	100	100
Antal svarande	1 817	2 091	1 861	1 336	1 012

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, vad är din åsikt om personval i samband med svenska riksdagsval? Du kan välja ett bland följande svarsalternativ".

Källa: Svenska valundersökningar 1998, 2002, 2006, 2010 och 2014.

Förutsättningarna att stärka banden mellan väljare och enskilda kandidater kunde ha varit bättre. De svenska väljarnas politiska kunskaper – när det gäller att känna

till kandidater från den egna valkretsen – försvagas. Enligt Valundersökningen 2014 kunde endast 27 procent av väljarna korrekt uppge namnet på en person som kandiderat för ett parti i den egna valkretsen. Motsvarande andel för kandidat-kännedom låg klart högre – mellan 55-60 procent – i valen under 1950- och 1960-talen (Oscarsson & Holmberg 2013).

Valundersökningens återkommande mätningar av väljarnas politiska kunskaper visar att kännedom om spärren i personvalet också är dålig. Endast sex procent av väljarna kunde korrekt besvara en flersvarsfråga om hur hög spärren i personvalet är (se tabell 5). Sex av tio väljare svarade att de inte kunde svaret på frågan.

Tabell 5. Väljarnas kunskaper om hur hög personvalsspärren är (procent).

	Procent
Det finns ingen spärr i personvalet	12
Spärren i personvalet är 4 procent	17
Spärren i personvalet är 5 procent	6
Spärren i personvalet är 8 procent	2
Vet inte	63
Summa procent	100
Antal svarande	1 010

Kommentar: Frågan lyder: "Hur hög är spärren för personval i riksdagen? Du kan välja mellan följande alternativ".

Källa: Valundersökningen 2014

Kännedom om partiernas toppkandidater i Europaparlamentsvalet är också svaga med tanke på att det är färre kandidater att hålla reda på när Sverige är en valkrets och partiernas toppnamn figurerar flitigt i medievalrörelsen. Marit Paulsen (FP), Marita Ulvskog (S), Lars Adaktusson (KD) och Gunnar Hökmark (M) nådde högst kännedom (82, 80, 78 respektive 68 procent) medan övriga toppkandidater inte nådde över femtio procentstrecket i kännedom bland väljarna (Berg & Oscarsson 2015).

Politikerförtroendet faller igen

Valundersökningen 2014 visar att förtroendet för svenska politiker har minskat sedan valet 2010 (se tabell 6). Femtiotre procent av väljarna anser sig ha mycket eller ganska stort förtroende för politiker. Motsvarande andel vid 2010 års val var 61 procent. Det betyder att 2014 års val blev ett trendbrott efter en lång rad val mellan 1998 och 2010 då förtroendet för politiker haft en obruten tillväxt bland de svenska väljarna.

Tabell 6 Förtroende för politiker bland svenska väljare 1988-2014 (procent).

	1988	1991	1994	1998	2002	2006	2010	2014
Mycket stort förtroende	3	2	1	1	2	3	5	4
Ganska stort förtroende	41	36	35	30	39	46	56	49
Ganska litet förtroende	44	50	50	51	46	39	31	38
Mycket litet förtroende	11	11	13	17	12	10	6	7
Vet ej/vill ej svara	1	1	1	1	2	2	2	2
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal intervjuade	2 528	2 613	2 534	2 101	2 624	3 111	2 736	2 230

Kommentar: Frågan lyder "Allmänt sett, hur stort förtroende har du för svenska politiker?"

Källa: Svenska valundersökningar 1998, 2002, 2006, 2010 och 2014.

Mer om undersökningarna

De svenska valundersökningarna är världens näst äldsta serie av nationella väljarbeteendeundersökningar. Valundersökningarna i samband med Europaparlamentsvalet och riksdagsvalet 2014 utgör den 28:e och 29:e undersökningarna i serien. Sedan 1960 genomförs undersökningarna i samarbete mellan Statistiska centralbyrån och Valforskningsprogrammet vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Resultaten från undersökningarna analyseras flitigt av forskare i Sverige och internationellt och utgör den viktigaste källan till kunskap om hur svenskt väljarbeteende utvecklas över tid och i relation till andra länders väljare. Varje studie genererar ett stort antal uppsatser, rapporter, artiklar, bokkapitel och böcker (se www.valforskning.pol.gu.se). Detta PM utgör startskottet för denna publicering och är författat av Henrik Oscarsson.

Europaparlamentsvalundersökningen 2014 genomfördes som en postenkät med möjlighet att svara på webben och med telefonintervjuer som uppföljning till ett slumpmässigt befolkningsurval på 5 400 personer. Fältperioden för eftervalsundersökningen pågick mellan den 26 maj och 17 augusti. Till hela urvalet sändes en uppföljningsenkät efter riksdagsvalet den 14 september. Svarefrekvensen för undersökningen var 51,4 procent. En jämförelse med det officiella valresultatet visar ett medelfel per parti (10 kategorier) på 1,02 procentenheter (Oleskog Tryggvason & Hedberg 2015).

Valundersökningen 2014 genomfördes som en kombinerad besök- och telefonintervjuundersökning till ett urval på 3 997 personer. Fältperioden pågick mellan den 18 augusti och 17 november. Knappt hälften av intervjuerna genomfördes före valet den 14 september och till denna grupp sändes en uppföljningsenkät efter valet. Svarefrekvensen för undersökningen var 55,8 procent. En jämförelse med det officiella valresultatet visar ett medelfel per parti (9 kategorier) på 0,92 procentenheter (Oleskog Tryggvason & Hedberg 2015).

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Kommande publikationer

1 oktober 2015: Berg, Linda & Oscarsson, Henrik (2015) Supervalåret 2014. Demokratistatistik 20. Stockholm: SCB.

15 december 2015: Oscarsson, Linda (2015) Pisavalet 2014. Demokratistatistik 21.

Oscarsson, Henrik & Sören Holmberg (2016) Svenska väljare. Stockholm: Nordstedts juridik AB

Referenser

Berg, Linda & Henrik Oscarsson, Red. (2015). *20 år med personval*.

Valforskningsprogrammets rapportserie. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Erlingsson, Gissur Ó & Henrik Oscarsson (2015). Röstdelning i Sverige 1988-2014.

Politikens lokala dimension. I Bergström, Annika, Bengt Johansson, Henrik Oscarsson & Maria Oskarson, Red. (2015). *Fragment. SOM-rapport 63*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.

Oleskog Tryggvason, Per & Per Hedberg (2015). Swedish national election studies program method report: Super election edition. [Swedish National Election Studies Working paper series 2015:02](#). Series Editor: Oscarsson, Henrik. University of Gothenburg, Department of Political Science.

Oscarsson, Henrik & Sören Holmberg, Red. (2010). *Väljarbeteende i Europaval*. Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen.

Oscarsson, Henrik & Sören Holmberg (2013). *Nya svenska väljare*. Stockholm, Norstedts Juridik.